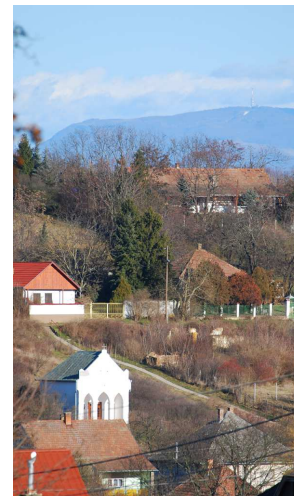

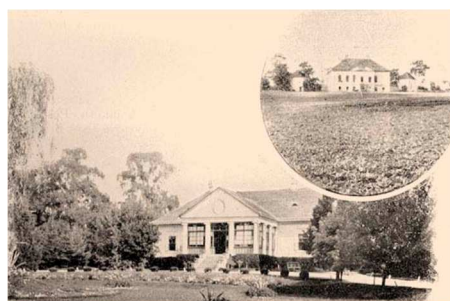

ERDŐTARCSA

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

1. MELLÉKLET A .../ 2018. (. ...) ÖNKORMÁNYZATI HATÁROZATHOZ - TERVEZET

1. BEVEZETÉS	3
2. ERDŐTARCSA BEMUTATÁSA	5
<i>Elhelyezkedése, környezete</i>	
<i>Története</i>	
<i>Általános településkép, településkarakter</i>	
3. ÖRÖKSÉGÜNK	9
<i>Régészet</i>	
<i>Műemlékek</i>	
<i>Helyi értékvédelem, védendő értékek</i>	
<i>Kerítések, kapuk</i>	
<i>Közterületek</i>	
<i>Temetők</i>	
<i>Táji és természeti értékek</i>	
4. ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK	20
<i>Falusias lakóterület</i>	
<i>Mezőgazdasági területek</i>	
<i>Természetközeli területek</i>	
5. A TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓ	26
TELEPÜLÉSRÉSZEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK	
<i>Falusias lakóterület</i>	
<i>Mezőgazdasági területek</i>	
<i>Természetközeli területek</i>	
A TELEPÜLÉS EGÉSZÉRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK	
<i>Kerítések, kapuk</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Közterületek</i>	
<i>Reklámok, feliratok</i>	
<i>Épületre szerelt műszaki berendezések</i>	
<i>Sajátos építmények</i>	
<i>A sajátos építmények számára nem alkalmas területek</i>	
<i>A sajátos építmények számára elsősorban alkalmas területek</i>	
6. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA	37

Dr. Kubingi-kastély

Róm. kath. templom

Hangya fogy. szöv.

Erdőtarcsa

Róm. kath. elemi iskola

1. BEVEZETÉS

Erdőtarcsa településszerkezetében, településképeben az elmúlt századokban kis változások történtek. Erdőtarcsa központi része őrzi a település eredeti jellegét, még vannak olyan épületek, épületrészletek, építmények, kertek, amelyek őrzik a település eredeti jellegét, és amelyek a középük jól beillesztett új épületekkel együtt egységes településszövetté állhatnak össze. Fontos feladat a hagyományos karakter értékének megismertetése, megszerettetése, a még meglévő karakterhordozó elemek megőrzésére való ösztönzés, az új építések esetében a helyben kialakult építési szokásoknak a korszerű értelmezése, a harmonikus folytatás lehetőségeinek megismertetése, elősegítése.

Erdőtarcsa arculatának alakításában a falu minden lakója részt vesz, amikor házat épít, felújít, bővíti, bont vagy a felújítást elmulasztja. Településünk arculatát azonban nem csak az épületek megjelenése, hanem teljes épített és természeti környezetünk is befolyásolja.

Az arculati kézikönyv ajánlásokkal tájékoztat arról, hogy milyen építészeti elemek illenek Erdőtarcsa sajátos arculatához, milyen elemek segítik annak következetes és harmonikus fejlődését. A kézikönyv segítséget nyújt az építkezők, a tervezők és a településvezetés számára is.

2. ERDŐTARCSA BEMUTATÁSA

Elhelyezkedése, környezete:

Erdőtarcsa Nógrád megye egyik legdélebbi települése, a Pásztói járáshoz tartozik. Az Északi középhegységben levő *Cserhát vidék* középtájhoz, ezen belül pedig a település észak-nyugati része az *Ecskendi dombság*, dél-keleti része pedig a *Cserhátalja* elnevezésű kistájhoz tartozik.

A falu az Ilka-patak (Tarcsai-patak) völgyében fekszik, a patak forrása Kiar-pusztá alatt fakad. A község közepén egy eliszaposodott melegforrás tör fel, aminek vize a téli hónapokban sem fagy be. A völgyet három oldalról dombok, dombhátak határolják. A dombok dél-kelet felé haladva ellankásodnak, a völgy erre felé megnyílik. A környék két legmagasabb pontja (Erdőtarcsa két oldalán) a Daróc-hegy és a Kopasz-hegy.

A 2109 jelű Aszód-Verseg-Szarvasgede összekötő út a település dél-keleti külterületi részét érinti. A falun a 21152 jelű bekötő út halad át, ami Erdőtarcsát összekapcsolja két szomszédos településsel Nagykökenyessel és Kállóval.

A falu nevében szereplő erdők ma már csak kisebb foltokban maradtak fenn, Erdőtarcsa határát mezőgazdasági földek borítják. Völgyi fekvésének köszönhetően a falu határából, a dombok tetejéről jó kilátás tárul a falura. A települést övező dombhát mögött keleti irányban a Mátra vonulata kéklik.

2. ERDŐTARCSA BEMUTATÁSA

Története:

Területe már az őskortól kezdve lakott volt, ezt több feltárt régészeti lelet is bizonyítja. Először egy 1404-ben kelt iratban említik, Zsigmond király az uralkodó pár szabójának, Pócsi Dénesnek adományozta. 1439-ben a bujái vár tartozékai között szerepel és Báthory István a földesura, majd 1528-ban Werbőczy István szerezte meg. 1598-ban Csehy Péter birtokában találjuk. Később a török hódoltsághoz tartozott és 1633–34-ben a váci nahije községei között van feljegyezve, összesen két adóköteles házzal, a település csaknem elnéptelenedett. Erdőtarcsa szerepel Pongrácz György 1675-ös térképén is, amely a török időt követő állapotát mutatja a váci püspökség településeinek.

A fellendülés az 1700-as években kezdődött el a falu életében, 1715-ben 11, 1720-ban 14 magyar háztartását írták össze. 1740-ben Meskó Sámuel és Hangási Zsigmond, 1770-ben Szentmiklósy Antal és Meskó János özvegye, 1826-ban Szentmiklósy Alajos, Meskó Sándor és Meskó János özvegye voltak itt birtokosok, később pedig Meskó Miklós. 1845-től 6 éven át amikor csak tehette, itt, Meskó Miklós barátja kastélyában időzött Madách Imre. A huszadik század elején Kubinyi Márton kamarás, Zalesky Jenő és özv. Tóth Gézáné voltak a nagyobb birtokosai.

A római katolikus templom 1746-ban épült, a régi kápolna helyén. Tornyát 1903-ban építették hozzá.

Az első népösszeírás 1779-ből maradt fenn, amikor 423 lélek volt a helységben. 1849 június, július és augusztus havában a kolera pusztított a községben.

A település iparral nem rendelkezett, lakossága hagyományosan főleg növénytermesztésből élt. Régen a népnyelv „kastélyos” falunak nevezte, mivel a kis községben öt kastély, kúria is állt, amelyek ma műemlékek.

2. ERDŐTARCSA BEMUTATÁSA

Általános településkép, településkarakter:

A településszerkezet változása a falu fejlődése a fennmaradt térképeknek köszönhetően a 18. századtól napjainkig jól követhető. A patakkal párhuzamosan futó két völgyi utca, valamint a templomhoz vezető út már az 1782-85-ből származó Első Katonai Felmérésen is szerepel. A 19. század végére a mai településszerkezet, utcahálózat nagy része kialakult. A 20. század folyamán a település néhány új utcával bővült, a település határában levő kertes részek valamint az országutak menti területek épültek be.

A településszerkezet jól illeszkedik a táji adottságokhoz, az utak vonalvezetése követi a terepadottságokat. Erdőtarcsa hagyományos falusias, mezőgazdasági jellegű település.

A településképben a hagyományos falusias karakter mellett fontos szerepet kapnak az itt található kastélyok és kúriák valamint azok kertjei, parkjai.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

Régészet:

Erdőtarcsa területén négy régészeti lelőhely található. Ezek a következők: Templomi-tábla (lelőhely azonosító: 42037), Templom környéke (42042), Daróczi-hegy 1 (79317) és Daróczi-hegy 2 (79319).

Műemlékek:

Erdőtarcsán négy épület áll műemléki védelem alatt.

Kubinyi-Márkus-kúria (törzsszám: 5743, azonosító 6582) - Dózsa György u. 7. (hrsz.: 196)

Építtette a Kubinyi család 1820 körül, klasszicista stílusban. Többször átépítették. Egykori parkban, szabadon álló, L alaprajzú, földszintes, kontyolt tetős épület. Dél-nyugati homlokzata közepén négyoszlopos, timpanonos portikusz, beüvegezett oszlopközökkel, előtte teljes szélességében lépcsősor. A timpanonban a Kubinyi és Andreánszky család kőből faragott kettőscímere. Az észak-nyugati szárny egytraktusos, oldalfolyosóval.

Világi-Niczky-Daruvári-Végh-kúria (törzsszám: 5742, azonosító 6583) - Falujárók útja 1. (hrsz.: 1/1)

1820 körül épült, klasszicista stílusban. Az utcavonaltól beljebb épült, szabadon álló, téglalap alaprajzú, kéttraktusos földszintes épület, kontyolt tetővel. Észak-keleti homlokzatán néhány lépcsőfok magas alépitményen négyoszlopos, timpanonos portikusz, amelyhez a lépcsők két oldalról vezetnek föl, középen lent pincebejárat. Dél-nyugati homlokzata közepén szintén bejárat.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

Szentmiklóssy-Kubinyi-kastély (törzsszám: 5745, azonosító 6585) - Petőfi Sándor u. 1. (hrsz.: 76)

Szentmiklóssy Antal építtette 1770 körül (építész: Mayerhoffer András), barokk stílusban. Parkban, szabadon álló, téglalap alaprajzú épület manzárdtetővel, beépített tetőtérrel. A terepszint változása miatt az észak-keleti homlokzata két-, a délnyugati pedig egyszintes. Mindkettőn timpanonos középrizalit, a timpanonokban a Szentmiklóssy és Uza család kettőscímerével. A kastélybelső kéttraktusos, részben középfolyosóval, boltozott helyiségekkel. A kastély később a Szentmiklóssy családtól a Kubinyi család birtokába került.

Római katolikus templom (törzsszám: 5744, azonosító 6584) - (hrsz.: 024)

Szentmiklóssy Antal adományából 1746-tól építették barokk stílusban, a tornya 1903-ban épült. Dombon, szabadon álló, egyhajós, keletelt templom, Nyugati homlokzata előtt középtoronnyal, a hajónál keskenyebb, egyenes záródású szentéllyel, melynek déli oldalához sekrestye kapcsolódik. Nyeregtetővel fedett, amely a szentélyzáródás felett lekonyult. Hajója síkmennyezetes, bejárati oldalán karzat, a karzat alja poroszszüveg boltozatos. Szentélye keresztboltozatos, stukkóval. A diadalíven a Szentmiklóssy és a Meskó család címere.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

Helyi értékvédelem, védendő értékek:

Erdőtarcsa területén két építmény áll helyi értékvédelem alatt. A 152. hrsz-ú telken található lakóépület, mint a település legrégebbi épülete, valamint a 232 hrsz-ú telken álló Ybl Miklós által tervezett kápolna. Mindkét épület a 10/2002. (X.24.) sz. rendelettel (Helyi Építési Szabályzat) lett védetté nyilvánítva (46. és 47. §).

A faluban több olyan épület is áll, ami akár teljes egészében, akár egy-egy részletében is méltó arra, hogy helyi védelem alá kerüljön. A lakóházak között több hagyományos parasztház megmaradt. Találunk példát az archaikusabb típust képviselő tornác nélküli kisebb és a későbbi, szélesebb homlokzatú tornácos házakra is. Szintén szép számban vannak a településen azon kisebb építmények (kerítés, kút), emlékek (szobor, kereszt) amik szintén jogosultak lehetnek a helyi védelemre.

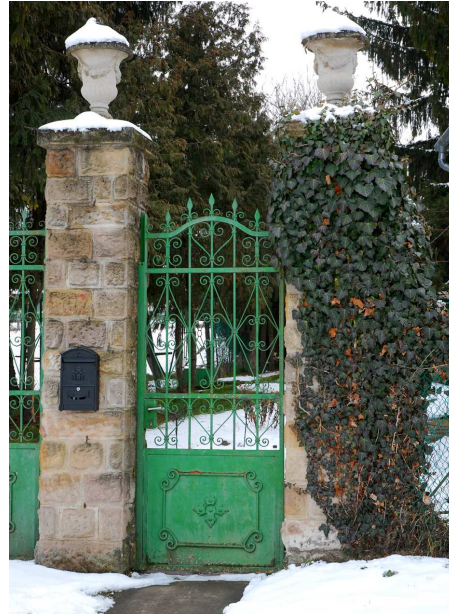
3. ÖRÖKSÉGÜNK

3. ÖRÖKSÉGÜNK

Kerítések, kapuk:

A magán és a közterület határán megjelenő kerítéseknek fontos településképi formáló szerep jut. Hagyományosan kőből, fából fémből készültek. Jellemzőek a faragott ciklopkőből készült kerítés és kapu pillérek.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

Közterületek:

Az épített örökség szerves részét képezik a kialakult hagyományos falukép, a közterületen lévő épületek, műtárgyak, emlékművek, szobrok. Közterületeink adnak teret a közlekedést biztosító utaknak, itt találhatóak a közművek. A közterületeken kell biztosítani a terület vízelvezetését is. Mindezek mellett a közterületek egy jelentős része egyben zöldfelület is.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

Temetők:

A római katolikus templom mellett található a falu temetője. A temetőben több régi sírkő emlékeztet az elhunytakra. A temetőben külön található a zsidó temető megmaradt sírkövei.

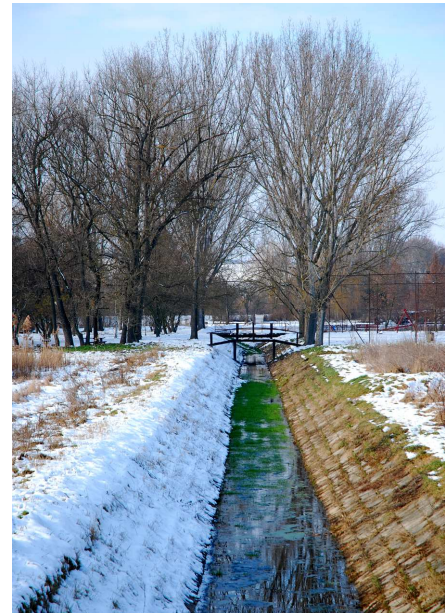
Táji és természeti értékek

Erdőtarcsán több terület is része az ökológiai hálózatnak. A területhez tartoznak legelők, erdők, valamint patakparti területek.

A volt kastélykertek, kastélyparkok megmaradt növényzete, hatalmas fái is komoly természeti értékeket képviselnek.

Az elbontott Dabasi-Halász-kúria parkja (hrsz 37.) mint arborétum 1975 óta helyi jelentőségű természetvédelmi terület (Törzskönyvi szám: 11/14/TT/75). Az épületet 1896-ban emelték, és köré a világ minden tájáról beszerzett fafajokat telepítettek. Az arborétum fajlistáját 1957 májusában **Papp József** kertészmérnök állította össze. 108 fafajt, illetve -változatot sorolt fel.

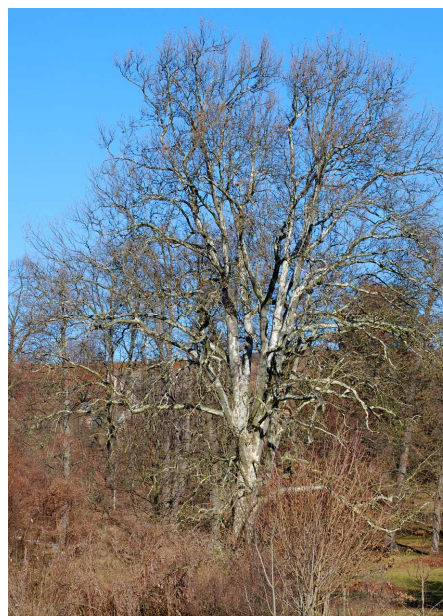
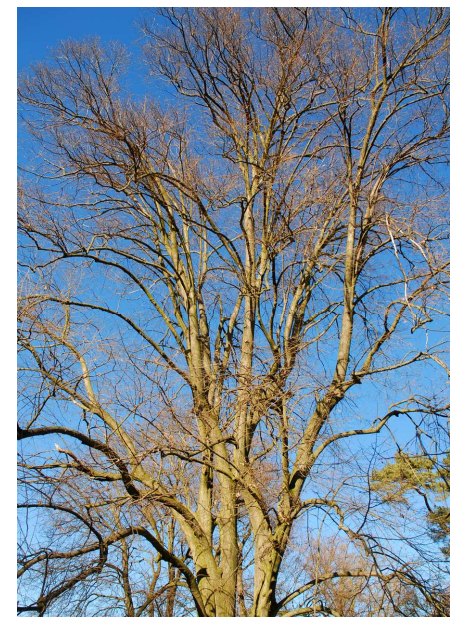
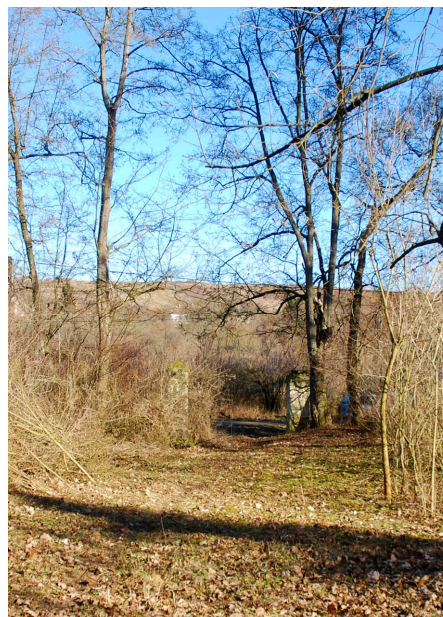
Helyi védelem alatt áll a 260 hrsz-ú ingatlanon található Mesterházy Fenyőgyűjtemény.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

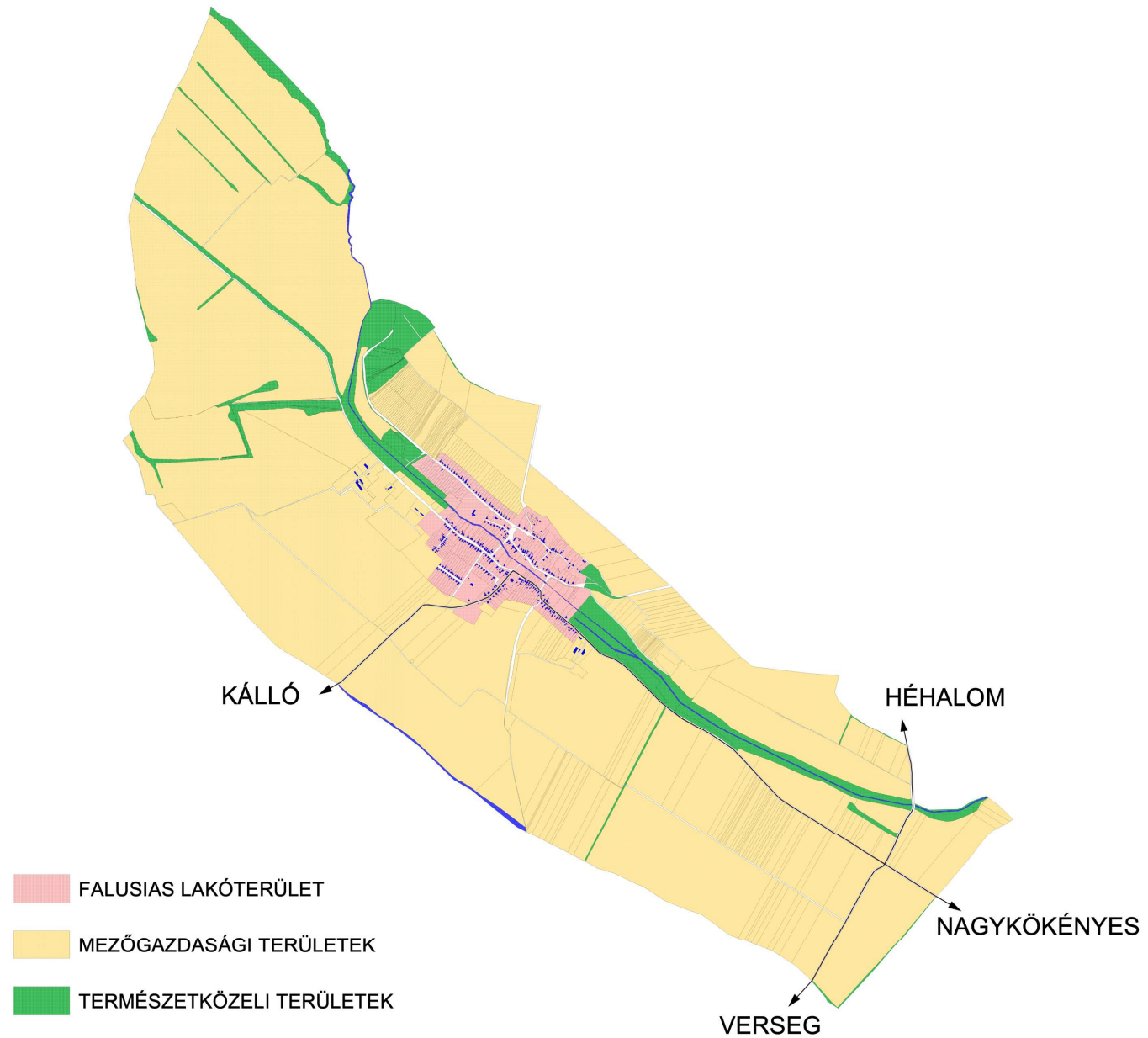

3. ÖRÖKSÉGÜNK

4. ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRSZÉK

4. ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Falusias lakóterület:

Erdőtarcsa lakóterületének központi része, utcáinak hálózata, telekosztása megőrizte a település régi szerkezetét. A kastély és a kúriák mellett több hagyományos parasztház is megmaradt.

A valamikor egységes utcakép az 50-es 60-as évektől kezdett átalakulni, az elbontott házak helyére sáttortetős kockaházak épültek.

4. ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRSZÉK

A település a kivezető országutak mentén, valamint a korábbi keretes területeken terjeszkedett az elmúlt évtizedekben. A kezdeti viszonylag egységes "kockaházak" korszakot követően az újabb épületek egyénibb igények alapján épültek meg.

4. ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRSZÉK

Mezőgazdasági területek:

Erdőtarcsa mezőgazdasági területe a volt termelőszövetkezet területén jött létre. Közvetlen a településhez kapcsolódó területeken megtalálhatóak a termelőszövetkezet volt majorsági épületei is, valamint az utóbbi évtizedekben épült újabb állattartó és lakóépületek is. A település külterületi részeit nagyrészt a mezőgazdasági területek alkotják.

4. ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Természetközeli területek:

Erdőtarcsa tájképét a völgyi fekvés határozza meg. A völgyben futó patakpartot nádasok, fűzesek borítják. A település nevét adó erdőterületeket jelentősen lecsökkentek. A legeltető állattartás visszaszorulásával a rétek, legelők lassan visszaerdősödnek.

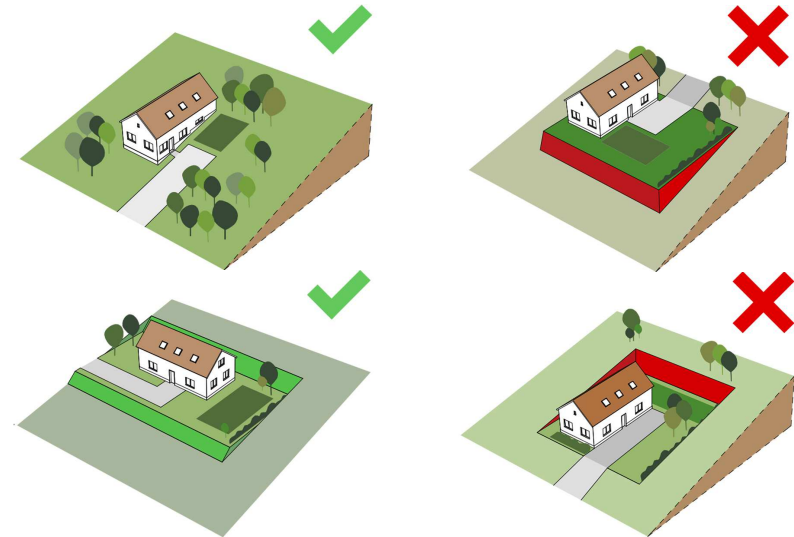

5. A TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓ - TELEPÜLÉSRÉSZEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Falusias lakóterület:

Erdőtarcsa lakóterületi része a 18. századra kialakult településmag körül jött létre. A szervesen nőtt utcahálózatra többé-kevésbé szabályos telekszerkezet fűződik.

Az falu központi részen a kastélyok, kúriák és a település intézményeinek nagyobb telkei és épülettömegei a jellegében egységes lakó-területbe ágyazódnak be. Az alábbi ajánlások elsősorban az itt épülő, bővítendő, átalakítandó illetve felújítandó lakóházakra vonatkoznak. A nem lakó rendeltetésű épületek esetében egyedi építészeti megoldásokkal kell a szövetbe illeszkedés követelményét teljesíteni, de figyelembe lehet venni a lakóépületekre vonatkozó ajánlásokat is.

Terepalakítás

A településen belül sík területek és lankás lejtők is találhatóak. A legtöbb telken belül nem adódik jelentős szintkülönbség. Az épület terepre illesztése kézenfekvő, lankás területeken is megoldható tereprendezés nélkül.

Amennyiben a telek adottságai miatt mégis szükséges a terepfelszín megváltoztatása, ajánlott megoldás a lakóépület részleges bevágása a lejtős terepbe, és a kitermelt földmennyiség rézsúvel csatlakozó leterítése az eredeti terepfelszínre. A szomszédos telkek környezetében és a telekhatárokon ekkor sem lehet a kialakult terep adottságokat megváltoztatni!

Nem elfogadható az olyan nagymértékű tereprendezés, melynek következtében az épület teljes egészében terepfeltöltésre kerülne, s ezáltal feltűnően kiemelkedne a szomszédos lakóházak közül. Nem elfogadható az épület földbe vágása, ill. zavaróan magas rézsűk és támfalak kialakítása sem az épület környezetében.

5. A TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓ - TELEPÜLÉSRÉSZEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Telepítés és tömeg

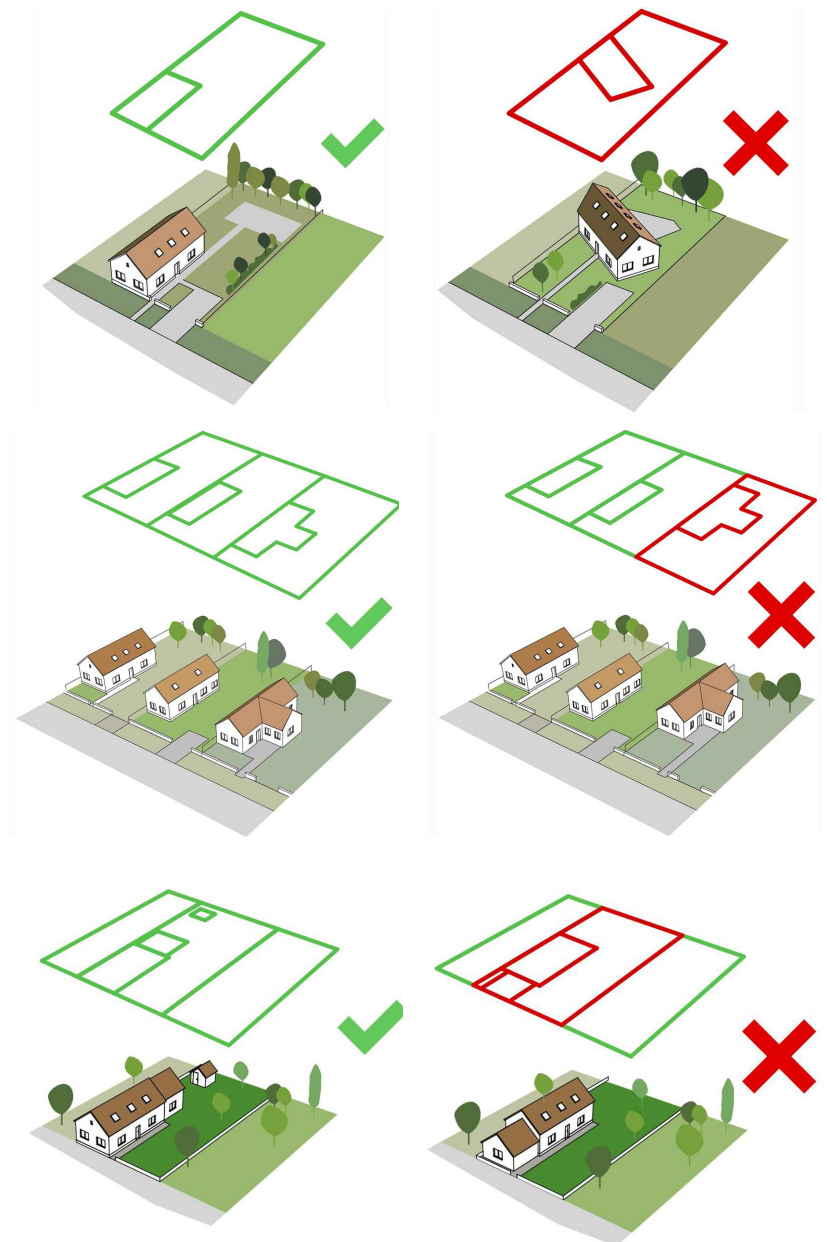
A telkek többsége viszonylag keskeny, ebből adódik az oldalhatáron álló beépítés, hiszen így marad meg a legnagyobb összefüggő udvar, illetve kert a ház mellett. Ez arra is lehetőséget nyújt, hogy autóval, gépekkel hátra lehessen jutni a ház mellett. Új ház építése esetén mindenképpen az oldalhatáron vagy attól legfeljebb egy méterre álljon az oldalsó telekhatárral párhuzamos hosszú épülettömeg.

A régebbi épületek túlnyomó többsége nyeregtetővel fedett hosszúház vagy a szélesebb utcai homlokzatú négyzet illetve téglalap alaprajzú "kockaház". A régebbi építésű szélesebb utcai homlokzatú épületek általában L alakúak. Új ház építése, vagy meglévő bővítése során kerülendő a közel négyzetes, vagy az oldalsó telekhatárral nem párhuzamosan elhelyezett alaprajz.

A házak legtöbbször előkert nélkül, vagy minimális előkerttel csatlakoznak az utcához. Új épület építésekor a szabályozási tervben meghatározott építési vonalra kell az utcai homlokzatot illeszteni. Utcaképi szempontból nem kedvező, ha egy ház a sorból hátrébb ugrik.

Az épület utcai homlokzata oromfalas kialakítás esetén ne legyen túl széles. Amennyiben egy-egy szélesebb telek lehetővé teszi a nagyobb épületszélesség kialakítását, akkor az épület utcai homlokzatától hátrébb húzott keresztirányú épületrésszel T-alakra egészíthetjük ki az alaprajzot. Ez meglévő épület bővítése esetén is jó megoldás. A keresztirányú épületrész azonban ne legyen nagyobb, mint a fő tömeg. Szintén elfogadható az L-alakban beforduló épülettömeg is, azonban a ház szélessége az L mindkét szárán egyforma legyen.

A gazdasági és melléképületek a főépület mögé kerüljenek, azok az építési helyről nem lóghatnak le. Garázs ne kerüljön az utcafrontra, garázskapu ne nyíljon az utcai homlokzaton, csak az oldalkert felől az épület hátsó részében.

5. A TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓ - TELEPÜLÉSRÉSZEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Magasság

A legtöbb lakóház földszintes, egy részük tetőtér beépítéssel. Vannak közöttük hagyományos, alacsony, kis szélességű hosszúházak, és szélesebb sátozott szintén földszintes "kockaházak", amik legalább az ereszmagasságukkal illeszkednek a régebbi épületekhez. Az utcaképben megjelennek erősen kiemelkedő tömegű, emeletes házak is.

Új ház építéskor gondolni kell arra, hogy a sorba beilleszkedjen a ház magassága. A kiugróan magas vagy lényegesen alacsonyabb épülettömeg zavaró hatású. Meglévő épület bővítése sem fogadható el úgy, hogy a földszint fölé magas térdfallal vagy egy egész szinttel megemelve kerül rá új tető, és ez az utcai homlokzat megemelkedését eredményezi. Amennyiben a tetőtér beépítése miatt térdfallal megemelt tetőt szeretne az építtető, úgy a kicsit magasabb (kb. 50-90 cm-rel magasabb) épületrészt az utcai homlokzattól mért 10 méter távolságon túl lehet elhelyezni.

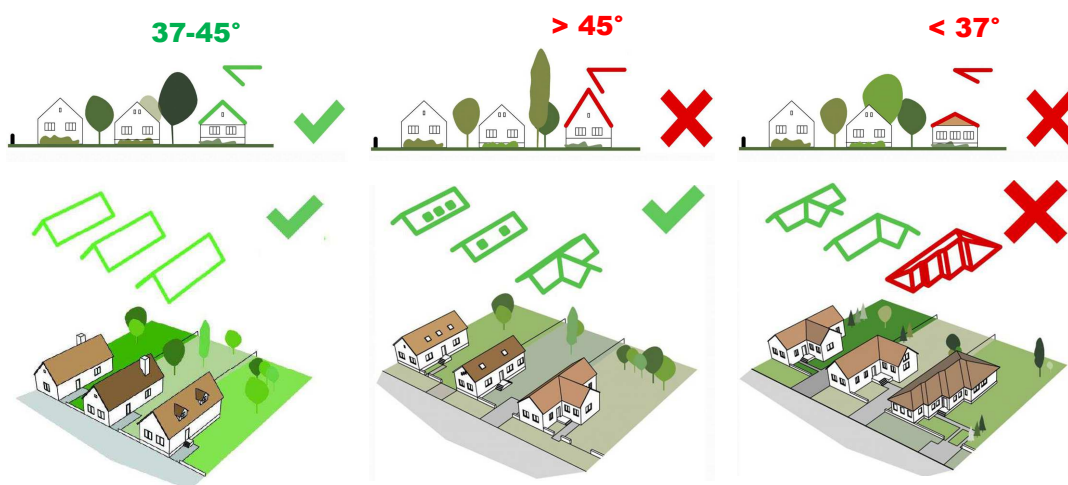

Tető

A legrégebbi lakóházak hagyományos tetőformája az oromfal fölé nyúló egyszerű nyeregtető. Későbbi épületeken a nyeregtető L - vagy T alakban kisebb nyeregtető-idommal egészül ki.

Ez a jelleg továbbra is megőrzendő, és a régebbi hagyományra való tekintettel a kontyolás nélküli nyeregtetőt javasolt előnyben részesíteni.

A túlságosan tagolt tetőformálás kerülendő. Kerülendők azok a fő tömeghez ragasztott épületrészek is, amelyeket nem a befoglaló épülettömeg teteje, hanem attól külön szerkezetű tető fed. A tető hajlásszöge 37° és 45° között legyen. Sem a kevesebb, sem a több nem kívánatos! Az utcai homlokzathoz nem csatlakozó épületrészek, a fő épülettömegnek alárendelt, elsősorban a hátsókerthez kapcsolódó épületszárnyakon (pl. terasz) elfogadható lehet a 37° -nál alacsonyabb hajlású tető is. Manzárdtető vagy az ahhoz hasonló tört lejtésszögű tetők nem elfogadhatók ebben a környezetben. Tornyok építése sem az egyszerű tetőidom követelménye miatt, sem a tetőhajlásra vonatkozó követelmények miatt nem elfogadható.

5. A TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓ - TELEPÜLÉSRÉSZEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Homlokzatképzés

Az utcai homlokzat javasolt kialakítása a kis szélességű oromfalas homlokzat. Az utcai oromfalas homlokzat tagolását a lábazat, az ablakok és az ormot keretező vakolatkeret adják. A hagyományos lakóházak utcai oromfalas homlokzatán gyakran megjelenik még a tornác végénél az egyenes záródású bejárati nyílás. A meglévő régi épületek felújításakor e homlokzati elemek felújítása, szükség esetén visszaállítása fontos. Az utcai homlokzaton fekvő téglalap alakú ablaknyílás nem elfogadható. A régi lakóházak kertre néző oldalhomlokzatán gyakran tornác fut végig. Ez a kellemes átmeneti tér az új épületek esetében is javasolt. Jó kapcsolatot adhat egy hátrébb kiszélesedő épületrész felé. Az utcai homlokzat nem lehet hátsó bejárat jellegű, nem állhat egyetlen hatalmas garázskapuból. Az utcai homlokzat ablakszemei és a bejárati ajtó védett kialakítása adják meg a ház barátságos megjelenését. Az falu területén az utcai homlokzaton garázskapu elhelyezése nem javasolt. Szélesebb telek esetén ajánlott a garázst hátra telepíteni, vagy az épület mellett, az utcára néző főhomlokzattól kissé hátrább húzva elhelyezni. Ha garázs csak az épület utca felőli oldalán helyezhető el, akkor a garázskapu nézzen oldalra.

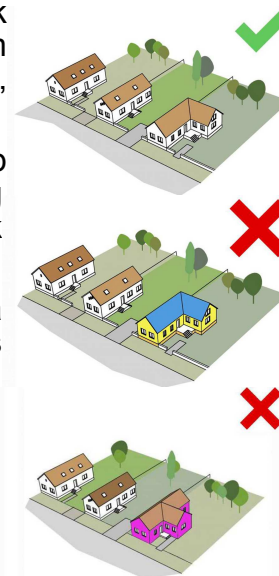
Anyagok, színek

A régi és újabb épületek is nagyrészt vakolthomlokzatúak. A régi épületek közül néhány látszótéгла felületű, többnyire sárgás színű. A homlokzati felületeken előforduló tagolások nyílászáró keretezések szintén vakolatból van kialakítva. Felújítás vagy új ház építése esetén a vakolt felületeknek kell a meghatározónak lenniük a házon. A vakolt homlokzatok színei legyenek telítetlenek és világosak. A legrégebbi hagyománya a fehér színnek van. Javasolt a fehérre festett vakolat vagy a meleg földszínekbe hajló (sárgás, barnás, vöröses, szürkés) „tört fehér” szín. Az utcai homlokzatvakolat felületét finom síkbeli kiemelésekkel lehet díszíteni. A vakolat felülete sima legyen, kis szemcsenagyságú anyagból készüljön. Az erős, durva vakolattextúrák kerülendők.

Egyéb, a homlokzaton megjelenő anyagok elsősorban a homlokzat vagy tömeg tagolásaként jelenjenek meg. A lábazon a valódi terméskő illetve téгла felületet utánzó ragasztott vékony felületek nem elfogadhatóak. A tetőszerkezet látszó részei, ereszalja, széldezka stb. általában festettek, vagy pácoltak, szürkés, zöldes vagy barna színnel. A festett faszerkezetek rikító színezése nem elfogadható.

Az épülettömeg tagolásával összhangban az „alárendelt”, azaz a fő épülettömeget kiegészítő kisebb épületrészek eltérő homlokzati burkolatot kaphatnak (pl. fa vagy kő burkolat). A látszóbeton, üveg (nyílászárókon kívül) és fém használata az utcai homlokzaton kerülendő. A hátra nyúló épületrészekben is csak kiegészítő szerkezetként, kis mennyiségben alkalmazzuk!

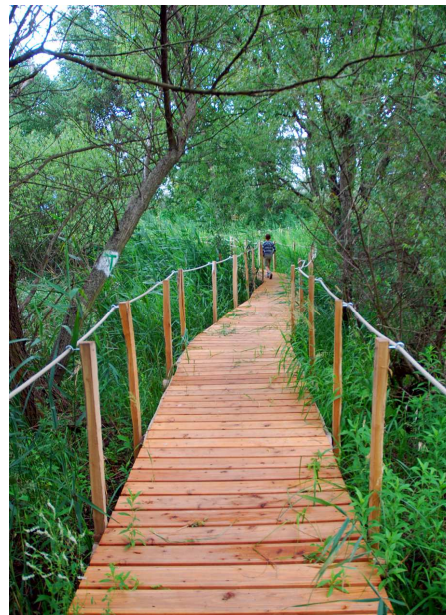
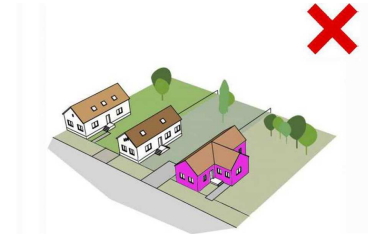
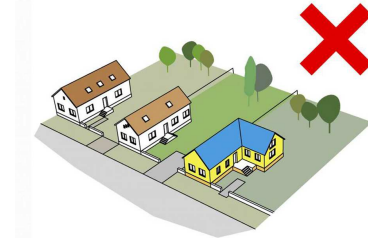
A tetők mázatlan kerámiaacseréppel fedettek, és ezt a jelleget meg is kell őrizni. Meglévő épület felújítása és új épület építése esetén is égetett kerámia cserépfedés a javasolt. A cserép színe a kerámia természetes színe legyen, élénk színű színezett cserepek nem alkalmazhatók. A cserép textúrája is fontos a tető településképi megjelenése szempontjából. A hornyolt cserép, egyenes vagy hódfarkú végződéssel megfelelő, de a barát-apáca fedés és ehhez hasonló mediterrán hangulatú, erősen domborodó elemekből készülő fedés nem elfogadható. Fémlemezfedések természetes (szürkés) színekben, kizárólag kiegészítő szerkezetként jelenjenek meg. Kiegészítő épülettömeg kishajlású tetején a korcolt fémlemezfedés is elfogadható. Kerülendő a bitumenes lemez, szálcement és palafedések minden formája.

5. A TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓ - TELEPÜLÉSRÉSZEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Mezőgazdasági területek:

A mezőgazdasági területeken egy részén megengedett a beépítés és ezen belül néhány területen a lakóépület építése is. A gazdálkodás épületei jellemző módon nagyobb légterű és méretű épületek lehetnek. Lakóépületek esetén mind anyaghasználatában, mind kialakításában a hagyományos lakóterületi részekhez kell alkalmazkodni, mind anyaghasználatban, mind tetőhajlásszögben. Az épületek színezésénél kerülni kell a túl élénk színeket, a tetők eset pedig a túl világos színeket. Az épületek tetőhajlásszöge legyen összhangban a település többi részén megfogalmazott elvárásokkal.

Természetközeli területek:

A természetközeli területeken a beépítés nem megengedett, épülettömegek nem jelenhetnek meg a tájban, ezért ezekre a területekre építési útmutatót nem lehet megfogalmazni. Az utak, ösvények mentén elhelyezhető egyszerű építményekről, bútorokról lehet beszélni. Ilyenek az útirányjelző tábla, a pihenőhelyek bútorzata, a térképet is tartalmazó információs tábla, a pad, a piknikasztal, az esőház, magasles, forrásház, hidak. Telepítésük során mind a helykiválasztás, mind a megformálás tekintetében rendszerben érdemes gondolkodni, valamint az egységes formavilág a cél. Alapvetően a természetes színében meghagyott, fából készülő szerkezetek az elfogadhatók, esetleg fém kapcsolatokkal, kiegészítő szerkezetekkel.

5. A TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓ - A TELEPÜLÉS EGÉSZÉRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Kerítések, kapuk:

A kerítés egyszerre teremt kapcsolatot a közterülettel, ugyanakkor elválasztja azt az ingatlantól. A kertkapu (kiskapu) és a gépkocsi kapu (nagykapu) kialakításakor illeszkedjünk a kerítéshez, az épülethez és az utcaképhez is. A kapu legyen hangsúlyos, de ne hivalkodó. Kialakításakor alkalmazhatunk helyi hagyományos anyagokat, megoldásokat.

A település egy részén az épületek homlokzatukkal az utcafronton állnak. Az oldalhatáros beépítés következtében a lehatárolás szerepét nagyrészt a kapuk szolgálják, ezáltal hangsúlyosabbá válik szerepük. Indokolt esetben lehet csak elfogadható a tömör kerítés. Épített részt kialakítása során törekedjünk annak igényes megjelenésére lehetőség szerint kialakítása illeszkedjék a kapcsolódó homlokzathoz. Az adott településrész képéhez nem illő anyagok (látszóbeton, natúr zsalukő, csempeként felragasztott kő és téglaburkolat, stb.) használatát kerülni kell. Hosszabb szakaszok esetében javasolt az áttört felületű kerítés kialakítása, anyaga lehet fa, fém. A fémszerkezet egyszerű pálcákból álljon, a faserkezet gyalult, szélezett anyagból készüljön. A barokkos, túldíszített fémszerkezet vagy a szélsőségesen igénytelen kerítés kialakítás kerülendő. A lábazat és a pillér épülhet kőből, téglából vagy betonból.

A mezőgazdasági kertes területeken csak tömör lábazat nélküli drótfonat kerítés vagy áttört léckerítés építhető.

Kertek:

A kert az épített környezet része, életterünk szabadtéri része. A kertek látványa a településképi szerves részét képezik. Javasolt a tájra jellemző, elsősorban lombos fák és virágzó cserjék, évelők ültetése. A gyümölcsfák (pl. eperfa, alma, dió, birs), hárs, juhar vagy tölgy, örökzöldek közül a tiszafa, borbolya félék a kert hangsúlyos pontjaira ültetve, hosszú időn át a kert meghatározó növényei lesznek. Cserjék közül jó választás többek között a róza, borbolya, labdarózsa, mályva, hortenzia vagy orgona, melyek látványos virágzattal díszítenek, míg a mogoró, som, bodza sokoldalúan hasznosítható növényei lehetnek a kertünknek. Tájtól idegen megjelenésük miatt kerülendők a katonás sorba ültetett tuják, egyéb oszlopos lombkoronát növelő vagy túlzottan szabályos formára nyírt örökzöldek, melyek mesterséges látványt keltenek. Szintén kerülendő az invazív fajok ültetése.

Előkertekbe, utcai zöldfelületekbe elsősorban díszítőértékkel rendelkező virágos évelőket (pl. zsálya, harangvirág, füzény, hagymások, mályva), szoliter cserjéket (pl. hortenzia, borbolya, róza) telepítsünk. A régi épületek bővítése, felújítása során fokozottan ügyeljünk a már meglévő fásszárú növényzet megővására. Szomszédokkal közös telekhatárra ültetéskor ügyeljünk arra, hogy az elültetett növény a szomszédos ingatlan tulajdonosát, használóját ne zavarja, épületében kárt ne okozzon! A kertek hátsó részét sok helyen növénytermesztésre használják ami átmenetet képez a települést övező mezőgazdasági területekkel.

5. A TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓ - A TELEPÜLÉS EGÉSZÉRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Közterületek:

Közterületeink gondozott összképe nagyban meghatározza településünk arculatát. Erdőtarcán a közterületeknek sokféle változata van jelen. Vannak utcavonalra épített házak, vagy kerítések között futó tágas utcák, keskenyebb közök, szűkebb-tágabb teresedések, zöldterületek. Mindegyik esetben alapvető követelmény, hogy a közterület közös használatot szolgál. Sokfelé látunk a ház, a kerítés előtt szépen gondozott zöldfelületet, nyírt gyepet egy-egy szép fával vagy virágzó cserjével. Kerüljük a telkünk előtti sáv teljes leburkolását.

A járőfelületek, burkolatok kialakítása során a vízáteresztésre, a javíthatóságra, tartósságra és az akadálymentességre egyaránt gondolnunk kell. A burkolat színében a visszafogott, semleges színeket válasszunk.

Az utcák képéhez hozzátartoznak a csapadékvíz elvezetés árcai. Az egyre gyakoribbá váló szélsőséges csapadék viszonyok miatt fontos szerepük van a vizek elvezetésében. A háztól a levegőben vagy a járdán át vezetett esőcsatornák rontják az utca képét és veszélyesek is. A kisebb lejtésű utcákban füves árok, a meredekebb utcában szilárd fenékkal kialakított, energiatorló lépcsőkkel tagolt árkot kell kialakítani.

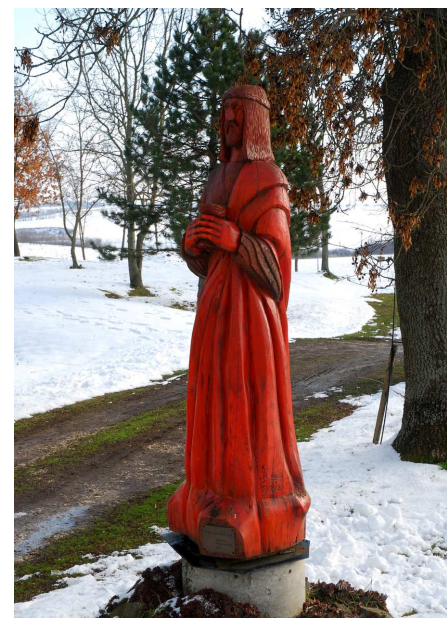
Az árok fölött telkenként egy kocsibehajtót vezessünk át, és az ne legyen az indokoltnál szélesebb. A kocsibehajtó lehet földdel fedett cső átérés, továbbá beton vagy kő szerkezetű kis híd. Törekedni kell arra, hogy az utcában egységes módon épüljenek meg.

A közterületen elhelyezett építmények, utcabútorok kiválasztása során törekedni kell a településen belül egységes stílus, hangulat kialakítására.

Az utcák fásítása árnyékadó szerepük miatt mindenütt kívánatos, ahol elfér. A településen meglévő fasorok pótlásánál a fasor egyedeivel megegyező fafaj ültetése, míg új fasor telepítése esetén őshonos, a környezethez, környező növényekhez illeszkedő habitusú, méretű fajok választása ajánlott. A jó faválasztással és ültetéssel elkerülhető a csonkolással kialakult fák csúnya látványa.

Fontos, hogy a felszín alatti vezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon és internet kábel) tervezésekor, kialakításánál is gondoljunk a fák gyökereinek helyigényére.

Közttereink fontos részei az emlékművek, amelyek a háborúban, forradalomban elesettekre, valamint őseinkre, kiváló elődeinkre emlékeztetnek bennünket. Gondozott környezetük az egész település számára fontos és meghatározó.

5. A TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓ - A TELEPÜLÉS EGÉSZÉRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Reklámfelületek, feliratok:

Az épületeken, kertéseken megjelenő feliratok, cégek leginkább az alapfeladatok ellátó tevékenységekhez, szolgáltatásokhoz, valamint kereskedéshez kötődnek. A meglévő reklámok a helyi üzleteket, továbbá termékeiket népszerűsítik.

Újabb üzletek, szolgáltató egységek megnyitása esetén igény lesz az üzletek cégtábláinak, üzlettábláinak, cégéreinek üzleti szempontból hatékony megjelenése. Kialakításuk során azonban a településképi szempontokat is figyelembe kell venni. A homlokzatfelületnek kis részét fedje reklámhordozó, kiterjedése, elhelyezkedése legyen összhangban a homlokzat tagolásával, ne takarja el azokat, igazodjon a nyílásrendhez. A reklámhordozó színe lehet élénk, figyelemfelhívó, de többféle szín alkalmazása esetén törekedni kell a harmonikus színek alkalmazására.

Reklámok kerítésen való elhelyezése esetén a reklámfelület mérete korlátozandó oly módon, hogy az eredeti kerítés karaktere megmaradhasson. Az önálló közterületen elhelyezett illetve közterületről látszó reklámhordozók felületi méretét szintén korlátozni szükséges.

5. A TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓ - A TELEPÜLÉS EGÉSZÉRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Épületre szerelt műszaki berendezések:

Az épületgépészeti berendezések, mint például a parapet-konvektor, szerelt égéstermék elvezető, légkondicionáló berendezés kültéri egysége és kifolyója vagy egyéb technikai berendezések, mint például parabolaantenna, mérő és fogadó szekrények épületeken való elhelyezése nagy odafigyelést igényelnek. Utcai, valamint utcáról is látható oldalhomlokzatokon való megjelenésük településképi szempontból zavaróak lehetnek, az utcaképet rombolják. Ezért ezeknek a közterület felőli homlokzaton, tetőfelületen való elhelyezése nem elfogadható. A közterületről látható oldalsó homlokzatokon is érdemes gondoskodni e berendezések takarásáról.

A vezetékek (telefon, villany, gáz) homlokzaton való vezetése és a faláttörések során gondoskodni kell arról, hogy a meglévő homlokzati tagozatok ne sérüljenek meg.

A napelemek, napkollektorok elhelyezése során törekedni kell arra, hogy a településképi szempontból fontos területeken csak a tető egy részét foglalják el.

Oldalhatáron álló beépítés esetén az épületgépészeti berendezések kültéri egységeit úgy kell elhelyezni, hogy azok a szomszédot ne zavarhassák.

5. A TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓ - A TELEPÜLÉS EGÉSZÉRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

Sajátos építmények:

A sajátos építmények körébe az energiaellátás és az elektronikus hírközlés építményei és műtárgyai tartoznak.

A vezeték nélküli elektronikus hírközlés építményei a tájképet jelentősen befolyásoló létesítmények, melyek elhelyezése során különös figyelmet kell fordítani a megfelelő telepítési helyszín megválasztására, a tartó szerkezet és kapcsolódó építmények tájba illesztésére.

Az energia ellátás és a vezetékes hírközlés műtárgyai és a vezetékek a településképet és az utcaképet erőteljesen befolyásolják. Rendezetlenségük környezetükre is kihat. A meglévő földfeletti vezetékes hálózatok tovább építésénél, újak kiépítésénél törekedni kell az igénybe vett terület gazdaságos használatára, valamint a faállomány megóvására. Óvni kell a faállomány lombozatát és gyökereit. A lombozat aránytalan és indokolatlan megcsonkítása nem elfogadható.

5. A TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓ - A TELEPÜLÉS EGÉSZÉRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

A sajátos építmények számára nem alkalmas területek:

Erdőtarcán a vezeték nélküli elektronikus hírközlés építményei közül az önálló tartószerkezetre telepített antenna számára a belterület nem alkalmas terület. Belterületen közterületen álló közvilágítást szolgáló oszlopra, az oszlop magasítása nélkül azonban lehetséges az antennatelepítés.

Adótoronyok elhelyezése ezen kívül nem ajánlott védett természeti területen, valamint olyan területeken, ahol a szerkezetek takarását biztosító tájelem nem található. Nem javasolt olyan tereprendezési munkákat igénylő elhelyezés sem, amely a táj esztétikai adottságait kedvezőtlen módon megváltoztatná.

A vezetékes elektronikus hírközlés és villamos energia ellátás föld feletti légvezetékeinek elhelyezésére nem alkalmas területek: a település helyi értékvédelem alatt álló területei, a műemlékek környezete, a természetvédelmi oltalom alatt álló területek.

Ezen a területen föld feletti elosztóhálózat rekonstrukciója és új hálózatépítés csak föld alatti elhelyezéssel kivitelezhető

A sajátos építmények számára elsősorban alkalmas területek:

A vezeték nélküli elektronikus hírközlés építményei számára elsősorban alkalmas területek a belterület határhoz közel eső általános mezőgazdasági területek.

Amennyiben technikai feltételek engedik, az antennákat a telepítés körzetében már meglévő, alkalmas objektumokra (pl. más szolgáltató meglévő tornya) javasolt elhelyezni.

Újonnan létesítendő vezeték nélküli elektronikus hírközlés tartószerkezet elhelyezése számára olyan terület javasolt, amely nem védett természeti terület, nincs benne a tájképvédelmi övezetben, valamint ahol megfelelően magas takaró növényzet már megtalálható, így a tartószerkezet tájba illesztéséhez a környezeti feltételek már adottak.

6. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

Impresszum:

ERDŐTARCSA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZA

2177 Erdőtarcsa, Iskola utca 1. Telefon / Fax: 32/478-009

www.erdotarcsa.hu - onkormanyzat@erdotarcsa.hu

Polgármester: Csizmár Gyula

Főépítész: Tusnád Zsolt

Szöveg, fotó és szerkesztés: Tusnád Zsolt

Régi képek, térképek: www.mapire.eu

Ábrák: Az általános építészeti útmutatóban található ábrák a Lechner Nonprofit Kft. tulajdonát képezik. Forrás: <http://tak.lechnerkozpont.hu>

Irodalom:

Vályi András: Magyar országnak leírása - második kötet - 1799

Magyarország Geographiai Szótára, melyben minden város, falu és puszta, betűrendben körülményesen leíratik - Kiadta Fényes Elek Pesten - 1851.

Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai - Nógrád vármegye - 1911

Régészeti kutatások Magyarországon

Magyarország műemléki jegyzéke - Nógrád megye

ERDŐTARCSA